

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ VE YÖNETİCİLERİNİN GÖZÜNDEN, OKULA DÖNÜŞ, COVID-19 SALGININ SINIF ORTAMINA YANSIMALARI

BACK TO SCHOOL FROM THE EYES OF PRESCHOOL TEACHERS AND PRINCIPALS, THE REFLECTIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE CLASSROOM ENVIRONMENT

Şennur NİRAN¹, Belma TUĞRUL²

ÖZ: Bu çalışmada, Covid-19 salgını sonrasında okula dönüş sürecinde salgının sınıf ortamına yansımalarına ilişkin okul öncesi öğretmen ve yöneticilerinin görüşleri incelenmiştir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada veriler, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul Anadolu yakasında yer alan bağımsız anaokullarında görev yapan 10 yönetici ve 20 öğretmenle yüz yüze ve sanal ortamda yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Nitel veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme protokolünde; demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularına yer verilmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarından biri Covid-19 salgını nedeniyle okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerinin ve yöneticilerinin süreci yönetmede yaşadığı zorluklardır. Araştırmanın diğer bir sonucu ise çocukların okula uyum süreçlerinin önceki yıllara göre daha uzun sürmesidir. Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de salgın sürecinde dijital teknolojinin yönetici ve öğretmenler tarafından yaygın olarak kullanılmasıdır. Bu bağlamda dijital teknolojiyi eğitim aracı olarak kullanma, toplantılarda iletişim aracı olarak kullanma ve etkinliklerde öğretim aracı olarak kullanımının yaygınlaşarak yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki becerilerinin arttığı söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Covid-19, Okul Öncesi Eğitim, Yönetici, Öğretmen

ABSTRACT: In this research, the opinions of preschool teachers and administrators regarding the reflections of the pandemic on the classroom environment during the return to school process after the Covid-19 pandemic were examined. In this study, which is a qualitative research, the data was obtained from face-to-face and virtual interviews with 10 administrators and 20 teachers working in independent kindergartens on the Anatolian side of Istanbul in the 2021-2022 academic year. In the interview protocol developed by the researchers as a qualitative data collection tool; demographic information form and semi-structured interview questions are included. One of the results of this research is the difficulties experienced by teachers and administrators of pre-school education institutions in managing the process due to the Covid-19 pandemic. Another result of the research is that children's adaptation to school takes longer than in previous years. One of the important results of the research is the widespread use of digital technology by administrators and teachers during the pandemic. In this context, it can be said that the use of digital technology as an educational tool, as a communication tool in meetings and as a teaching tool in events has become widespread and the skills of administrators and teachers in this regard have increased.

Keywords: Covid-19, preschool education, principal, teacher

Bu makaleye atf vermek için:

Niran, Ş. & Tuğrul, B. (2024). Okul öncesi öğretmenleri ve yöneticilerinin gözünden, okula dönüş, Covid-19 salgının sınıf ortamına yansımaları, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14 (2), 999-1017.

Cite this article as:

Niran, Ş. & Tuğrul, B. (2024). Back to school from the eyes of preschool teachers and principals, the reflections of the Covid-19 pandemic on the classroom environment. *Trakya Journal of Education*, 14 (2), 999-1017.

¹ Uzman, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, e-posta: sennurniran@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9530-5792

² Prof.Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, e-posta: belmatugrul@aydin.edu.tr, ORCID:0000-0002-4487-4514

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The World Health Organization declared the pandemic situation due to the Covid-19 virus as a pandemic on March 11, 2020 (WHO, 2020). With the onset of the Covid-19 pandemic, panic and anxiety occurred around the world, and countries temporarily suspended their education processes in order to support the call to "stay at home" and instead directed their students to distance education as much as possible. (Üstün and Özçiftçi, 2020, Reimers, 2022, Karip et al. Çelikdemir, 2020, Pompo et al. 2023, Nkomo et al. 2023). Staying at home during this difficult period caused by the pandemic has created many difficulties for both children and their parents.

Children who are at home are thought to be exposed to the overprotective attitudes of parents who are worried about the pandemic, which will negatively affect their adaptation to school. The focus of this research is on the effects of starting face-to-face education for educators by taking precautions against the pandemic (mask, distance, hygiene) after taking a break from face-to-face education for approximately 1.5 years. In this context, the aim of the research is; The aim is to detect the differences reflected in the school and classroom environment according to the observations of pre-school teachers and administrators in face-to-face education, which restarted in the 2021-2022 education and training period after face-to-face education was suspended due to the Covid-19 pandemic. For this purpose, the research seeks answers to the following sub-problems:

- a. How have school management processes been affected by the Covid-19 pandemic?
- b. Children who could not attend school the previous year due to the Covid-19 pandemic; What are the differences in school adaptation process, developmental characteristics and game preferences compared to previous years?
- c. What have been the professional challenges and gains of the Covid-19 pandemic process for teachers and administrators?

Method

This study was based on the qualitative research model. A case study was used in the research. Case study, which is used to understand a phenomenon in depth and holistically, is also used in cases where the context or boundaries of the situations are not fully known.

Individuals, institutions, groups, and environments can serve as examples of situations to be studied. Factors related to a situation (environment, individuals, events, processes, etc.) are investigated with a holistic approach and focus on how they affect the relevant situation and how they are affected by the relevant situation. The subject of this study is Covid-19, according to the observations of administrators and teachers. These are the reflections of the Covid-19 pandemic process on the school and classroom environment.

Findings

The findings of the study are limited to 10 administrators, 20 teachers and 170 children who participated. The researcher recorded the interview he had with the administrators and teachers with a voice recorder, and the total of all interviews lasted 6 hours and 40 minutes.

The findings, (1) preschool education administrators' views on the reflection of the effects of the Covid-19 pandemic on the school and classroom environment, and the problems they experienced, (2) the opinions of preschool teachers on the reflection of the effects of the Covid-19 pandemic on the school and classroom environment, and the problems they experienced (3) It is presented under the headings of school adaptation skills of children who could not receive face-to-face education in the previous year due to Covid-19.

Discussion and Conclusion

In the study results it has been determined that the adaptation process of children to school takes longer than in previous years. Teachers, in children's development areas; He stated that children need more support, especially in social-emotional development, development of self-care skills, and development of gross and fine motor skills. Another result of the research is the difficulties experienced by pre-school

education institution teachers and administrators in managing the process due to the Covid-19 pandemic. An important result of the research is the widespread use of digital technology by administrators and teachers during the pandemic period. In this context, it can be said that the use of digital technology as an educational tool, as a communication tool in meetings, and as a teaching tool in events has become widespread, and the skills of administrators and teachers in this regard have increased. In light of the findings of the research, it is seen that the Covid-19 pandemic has effects on educational environments. It is an important requirement to have an emergency management plan for pandemic conditions within education policies. By benefiting from the experiences, it can be suggested that an emergency plan that meets the requirements specific to pre-school education should be functionally included in education policies.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (WHO World Health Organization), 11 Mart 2020 tarihinde Covid-19 virüsüne bağlı olarak yaşanan durumu bir salgın olarak ilan etmiştir (WHO, 2020). Covid-19 salgınının başlaması nedeniyle dünya genelinde bir panik ve tedirginlik yaşanmış, “evde kalın” çağrısını desteklemek için ülkeler eğitim süreçlerine geçici süre ara vermişler, bunun yerine öğrencilerini olanaklar ölçüsünde uzaktan eğitime yönlendirmişlerdir (Üstün & Özçiftçi, 2020, Reimers, 2022, Karip & Çelikdemir, 2020, Pompo vd., 2023, Nkomo vd., 2023). Yaklaşık 200 ülkede okullar sosyal mesafe kurallarını uygulayarak virüsün bulaşmasını yavaşlatmak amacıyla kapatıldı ve bu öğrencilerin %90'ından fazlası, okul öncesinden yüksek öğrenime kadar eğitimlerinde bir tür aksamayla karşı karşıya kaldı (Viner vd., 2020; UNESCO, 2020). Beklenmedik bir anda ortaya çıkan Covid-19 salgınının yol açtığı kriz durumu eğitimin uygulayıcısı rolüne sahip olan okul yöneticilerine de önemli görev ve sorumluluklar yüklemiştir. Salgından kaynaklı belirsizlik ve yaşanan ani değişim okul yöneticilerinin eğitim öğretimde yaşanan sıkıntıları giderme konusunda farklı liderlik rolleri sergilemelerini gerektirmiştir (Kara & Bozkurt, 2021). Covid-19 kapsamında alınması gereken önlemler doğrultusunda zorunlu olarak okulların kapatılması ile çocuklar öğretmenlerinden ve akranlarından uzakta genellikle ebeveynleri ile birlikte ev ortamında kalmışlardır. Salgından kaynaklanan bu zorlu süreçte çocukların ev ortamında kalması hem çocuklar hem de ebeveynleri için birçok açıdan zorluklar oluşturmuştur. Okullar temel öğrenmelerin gerçekleştiği yerler olmasına rağmen çocukların eğitim ve öğretiminde ebeveynlerin rolü üst düzeyde önem taşımaktadır (Bayzan, 2023). Çocukların eğitiminde ailenin gücü yadsınmaz; bu dönemde ailelerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik birtakım çabalar gösterilerek onlara rehber olunmaya çalışılsa da salgın krizine yönelik ön bir hazırlık olmadığı için birçok yönden bu çabalar ihtiyaçları karşılamada yeterli olmamıştır (Kaya & Dilekçi, 2021; Bağrıaçık Yılmaz & Özcan, 2022). 2020 Eğitim Ortamları Eğitim İzleme Raporu'nda; Covid-19 salgını, dünyanın pek çok ülkesinde hükümetleri uzaktan öğrenim programlarını hızla yaymaya veya büyütme zorladığı, bu kadar hızlı bir biçimde karar almaya zorlayan global kriz durumu nedeniyle, Türkiye'de de uzaktan eğitim, gerekli olan ideal ön koşullar sağlanamadan uygulamaya girdiği tespitini yapmaktadır (ERG, 2020).

Covid-19 salgını herkesi, özellikle de öğrencileri doğrudan etkiledi. Salgın döneminde tedbir amaçlı okulların zorunlu olarak kapatılması ve eğitime ara verilmesi çocukların gelişimi açısından önemli bir eksiklik oluşturdu (Bayzan, 2023). Okula başlama çocuğun yaşantısında aileden uzun süreli ayrılmanın ilk adımını oluşturması ve aile dışında bir toplulukta dış dünya ile ilk karşılaşma dönemi olması açısından kritik öneme sahiptir (Oktay, 2000). Çocuğun yaşamındaki bu kritik dönem formal eğitim hayatının temelini oluşturmaktadır. Çocukların okula ilk başladıkları bu dönemde okula uyum sürecini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları akademik başarılarını olduğu kadar, sosyal becerilerini, akran ilişkilerini de olumlu etkilemektedir (Arabacıoğlu, 2019). Gelişimin hızlı olduğu okul öncesi dönem çocukları Covid-19 salgını nedeniyle evde kalmak zorunda kalmışlardır (Aral vd., 2020). Çocukların hareket alanlarını kısıtlanması, okula gidememelerine, akranlarıyla birlikte daha az zaman geçirmelerine ve daha az oyun oynamalarına neden olmaktadır. Oyunun çocuğun tüm gelişim alanlarındaki olumlu etkileri düşünüldüğünde bu durumun onların gelişimlerine olumsuz yansımaları olabileceği endişe vericidir (Oğuz Atıcı ve arkadaşları, 2023). Aynı zamanda, okula ara veren çocukların yeniden okula başladıklarında okula uyum sürecinde zorluk yaşama ihtimali de yüksektir (Ünal, 2022; Garbe vd, 2020).

Eğitim sisteminin paydaşlarından olan öğrenciler, yöneticiler, öğretmenler ve veliler Covid-19 salgınının yol açtığı beklenmedik kriz duruma hazırlıksız yakalanmıştır. Salgında okula ara vermenin ve salgın sürecinin paydaşlar üzerindeki etkileri, bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Covid-19 salgınının eğitim sistemlerine olumsuz olarak yansımalarıyla, salgın sürecinde okula devam edemeyen çocuklar evde kalarak ebeveynleriyle daha fazla vakit geçirmişlerdir (Kaya & Dilekçi, 2021).

Covid-19 salgını devam ederken 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında tüm eğitim ve öğretim kademelerinde yüz yüze eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitimin sınırlılıklarını ortadan kaldırmak yüz yüze eğitime devam etmek özellikle erken çocukluk eğitiminde sağlayacağı avantajlar nedeniyle kaliteyi arttıracak unsurlardandır. Yüz yüze eğitim sadece çocukların öğretmenleriyle etkileşiminden değil, akranlarıyla sağlayacağı etkileşim ve onlarla oynayacağı oyunlar ile başkalarından öğrenmenin birçok yoluna imkân tanınması açısından elzemdir. Yapılan bu araştırmayla salgında yüz yüze eğitime ara verilmesinin; okul paydaşları (çocuklar, yönetici, öğretmen) üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi ile benzer durumlar (salgın, afet gibi) için alınabilecek önlemler konusunda eğitimci ve politika yapıcılara veri sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca mevcut araştırmanın yeni akademik çalışmalara zemin hazırlaması ve alan yazına katkıda bulunması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Salgınla birlikte ebeveynler ve çocuklar alışılmışın dışında bir yaşantıya hızlı bir şekilde geçiş yapmak zorunda kalmışlardır. Salgın yüzünden evde olan çocukların; anneye bağımlılıklarının artması (Özoruç ve Dikici Sığırtmaç, 2023), salgından endişe duyan anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarına maruz kalmaları gibi etkenler, okula uyum süreçlerini olumsuz etkileyeceğini düşündürmektedir. Yaklaşık 1,5 yıl yüz yüze eğitime ara vermenin ardından salgına yönelik tedbirlerin de (maske, mesafe, hijyen) alınarak yüz yüze eğitime başlamanın eğitimciler açısından etkilerinin neler olduğu bu araştırmanın odağını oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı; Covid-19 salgını nedeniyle yüz yüze eğitime ara verilmesinin ardından, 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde yeniden başlayan yüz yüze eğitimde, okul öncesi öğretmen ve yöneticilerin gözlemlerine göre okul ve sınıf ortamına yansıyan farklılıkların tespit edilmesidir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır:

- a. Covid-19 salgınında okul yönetim süreçleri nasıl etkilenmiştir?
- b. Covid-19 salgını nedeniyle bir önceki yıl okula devam edemeyen çocukların; okula uyum süreci, gelişimsel özellikleri ve oyun tercihlerinde önceki yıllara göre farklılıklar nelerdir?
- c. Covid-19 salgın sürecinin, öğretmen ve yöneticilere mesleki zorlukları ve kazanımları neler olmuştur?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirlik başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma modeli temel alınmıştır. Araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Bir olgunun derinlemesine ve bütünsel olarak anlaşılması için kullanılan durum çalışması, durumların bağlamı veya sınırlarının tam olarak bilinmediği durumlarda da kullanılmaktadır (Creswell, 2013).

Bireyler, kurumlar, gruplar, ortamlar çalışılacak durumlara örnek oluşturabilir (Patton, 2015). Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmanın odaklandığı konu, yönetici ve öğretmenlerin gözlemlerine göre Covid-19 salgını sürecinin okul ve sınıf ortamına yansımalarıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcılarını, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul Anadolu yakası ilçelerinde bulunan 10 bağımsız anaokulunda görev yapan; 10 yönetici ile 20 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Uygun örneklemede araştırmacılar katılımcıları ulaşması kolay, araştırma için uygun ve gönüllü bireylerden seçmektedir (Büyüköztürk, vd., 2018).

Katılımcı gizliliğini sağlamak amacıyla çalışmaya katılan yöneticilerin (Y) isimlerine yer verilmeyerek, çalıştıkları okullara verilen kodlarla (A, B, C,...I) AY, BY, CY...IY şeklinde kodlamalar kullanılmıştır. Aynı şekilde öğretmenler (Ö) için de AÖ1, AÖ2, BÖ1, BÖ2, CÖ1, CÖ2...IÖ3 şeklinde kodlamalar kullanılmıştır.

A okulundaki yönetici için (AY) kodlaması yapılırken aynı okulda görev yapan 1. öğretmen için (AÖ1), 2.öğretmen için (AÖ2) kodlaması kullanılmıştır.

Katılımcı olan öğretmenlerin, -çocukların okula uyum ve gelişimlerine ilişkin- görüşlerini önceki yılların gözlem ve deneyimleriyle kıyaslayabilmeleri için mesleki kıdemlerinin 3 yıl ve üzerinde olmasına dikkat edilmiştir.

Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1.

Katılımcılara ait demografik özellikler

	Değişkenler	Katılımcılar	n	%
YÖNETİCİ	Cinsiyet	Kadın	7	70
		Erkek	3	30
	Yaş	31- 40 yaş	2	20
		41- 50 yaş	6	60
		51- 60 yaş	2	20
	Yöneticilik Kıdemi	3-5 yıl	2	20
		11-15 yıl	6	60
		16-20 yıl	1	10
		21 + yıl	1	10
	Mezuniyet Durumu	Lisans	4	40
Lisansüstü		6	60	
Mezun Olunan Bölüm	Okul Öncesi Öğr	7	70	
	Çocuk Gelişim	1	10	
	Farklı Branş	2	20	
ÖĞRETMEN	Cinsiyet	Kadın	20	100
		Erkek	0	0
	Yaş	21 - 30 yaş	10	50
		31 - 40 yaş	10	50
	Mesleki Kıdem	3-5 yıl	8	40
		6-10 yıl	1	5
		11-15 yıl	9	45
		16 + yıl	2	10
	Mezuniyet Durumu	Ön Lisans	2	10
		Lisans	16	80
Lisansüstü		2	10	
Mezun Olunan Bölüm	Okul Öncesi Öğr.	15	75	
	Çocuk Gelişim	5	25	

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yöneticilerin %70’i kadın, %30’u erkek yöneticilerden oluşmaktadır. Yöneticilerin yaş aralığı incelendiğinde 31-40 yaş aralığında %20, 41-50 yaş aralığında %60 ve 51-60 yaş aralığında %20 olarak bir dağılım olduğu görülmektedir. Yöneticilerin yöneticilikteki kıdemleri incelendiğinde 3-5 yıl aralığında %20, 11-15 yıl aralığında %60, 16-20 yıl aralığında %10 ve 21 yıl üzerinde %10 olarak dağılım gösterdiği görülmektedir. Yöneticilerin mezuniyet durumuna göre % 60’ının lisansüstü eğitim aldığı, %40’nın ise lisans düzeyinden mezun olduğu görülmektedir. Yöneticilerin mezun oldukları bölüme göre dağılımlarında ise, çoğunluğun %70 ile okul öncesi öğretmenliğinden mezun olup, %10’u çocuk gelişimi bölümünden, %20’si ise farklı branşlardan mezundur.

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamını kadınlar oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yaş aralığı incelendiğinde 21-30 yaş ve 31-40 yaş aralığında %50 olarak dağılımın eşit olduğu belirlenmiştir. Tabloda öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde, 3-5 yıl arasında çalışanların %40, mesleki kıdemleri en düşük oranda olanların %5 ile 6-10 yıl aralığında, kıdem yıl oranları en yüksek olanların %45 ile 11 – 15 yıl aralığında yığıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin mezuniyet durumları incelendiğinde %80 lisans mezunu oldukları ve %25’inin çocuk gelişimi bölümünden, %75’inin ise okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin elde edilmesinde yönetici ve öğretmenler için kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Yine araştırmacılar tarafından yönetici ve öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Çalışma etik kural ilkeleri dâhilinde gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılım sağlayan yönetici ve öğretmenlere çalışma hakkında aydınlatıcı bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın etik ilkeler çerçevesinde yapılacağı, görüşme kayıtlarının araştırma dışında kullanılmayacağı, araştırmacılar dışında kimseyle paylaşılmayacağı taahhüt edilmiştir. Veriler 2 farklı katılımcı grubundan toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi eğitim kurum yönetici ve öğretmenlerin demografik verilerinin elde edilebilmesi amacıyla araştırmacılara tarafından oluşturulan formda; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun oldukları okul bilgileri gibi sorular yer almaktadır.

Görüşme Soruları

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme protokolü okul öncesi öğretmenleri ve yöneticileri için oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular, okul öncesi eğitim alanında 3 uzmanın görüşüne sunulmuş ve sorular uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda düzenlenerek son halleri verilmiştir. Protokol yöneticiler için 9, öğretmenler için 11 sorudan oluşmaktadır. Öğretmen görüşme protokolünde, yöneticilere de sorulan ortak 9 soruya ilave olarak 2 soru daha yer almaktadır. Bu 2 soru ise öğretmenlerin sınıfta öğrenci gözlemlerine yönelik hazırlanmıştır. Görüşme protokolünde Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarının neler olduğuna dair sorular yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan sorular; okul yönetimine etkileri (Covid-19 tedbirleri kapsamında farklı yönetsel uygulamalar gibi), çocuklara etkileri (okula uyum süreci, gelişimsel özellikler, oyun tercihleri gibi), ebeveynlere etkileri (veli tutum ve beklentilerinde farklılaşma gibi), öğretmen ve yöneticilere etkisi (mesleki zorluk ve kazanımlar gibi) başlıklarını kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla hem okul müdürü ve hem öğretmenlerle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşmelerde, soruların anlaşılır olduğu sonucuna varılmış, araştırma sorularında bir güncelleme yapılmamıştır.

Verilerin Toplanması

Okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri ve öğretmenleri kâğıda basılı demografik formu doldurmuşlardır. Araştırmacı tarafından görüşme protokolündeki sorular yüz yüze, salgın tedbirleri kapsamında yüz yüze görüşme sağlanamayan katılımcılarla da çevrimiçi görüşme yapılarak sorulmuştur. Yapılan görüşmeler katılımcıların onayı alınarak veri kaybı olmaması amacıyla ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış böylece nitel veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, Covid-19 salgını etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin katılımcıların görüşleri ve yaşadıkları sorunlar konusunun ele alınmasına olanak sağlarken aynı zamanda katılımcılara açıklamalarının anlaşıldığı hissini vermiştir (Creswell, 2012).

Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinin ilk aşamalarında 10 okul müdürü ve 20 öğretmenle yapılan görüşmelerden elde edilen yaklaşık 6 saatlik ses kaydı araştırmacılar tarafından yazıya dökülerek metne dönüştürülmüştür. Verilerin analiz sürecinde iki kodlayıcı yer almıştır. Verilerin analizi sırasında metne dönüştürülen kayıtlar, metin ile kayıtlar arasındaki uyum teyit edilerek tekrar dinlenmiş, yazım hataları düzeltilmiş ve araştırmacıların verilere aşinalığı artırılmıştır. Daha sonra verilerin analizi sırasında metinde geçen ifadelerden kodlar çıkarılmıştır. İkinci aşamada kodlar araştırmacılar tarafından incelenmiş ve ilişkili olduğu düşünülen kodlar aynı alt temalar altında toplanmıştır. Son aşamada alt temalar arasındaki bağlantılar dikkate alınarak oluşturulan temalara ulaşılmıştır. Temalar ve alt temalar tablolaştırılmış ve toplanan veri setinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Nitel araştırma, güvenilirliği sağlamak için güvenilirlik, aktarılabirlik, inanılabilirlik ve doğrulanabilirlik yöntemlerini kullanır (Lincoln & Guba, 1985; akt:

Creswell, 2013). Bu çalışmada verilerin toplanması, analiz edilmesi, veri toplama aracının hazırlanması gibi süreçler detaylı bir şekilde anlatılmış, analizin ortaya çıkardığı alt tema ve temalar genellemelere olanak sağlayacak şekilde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Çalışmada inandırıcılık kullanılan güvenilirlik kriterlerinden biridir. Görüşme sorularından elde edilen veriler nitel veri analizlerinden içerik analizi ile analiz edilerek çözümlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır. İçerik analizi amaçları belirleme, mantıksal bir yapıyı belirleme, konu ile ilgili verilerin yerini belirleme, mantıksal bir yapıyı geliştirme, kodlama kategorilerini belirleme, sayma, yorumlama ve sonuçları yazma aşamalarından oluşur. (Büyüköztürk ve ark., 2018). İçerik analizinde öncelikle veriler kodlanmış, ardından bu kodlar temalar altında gruplanmıştır. Veri analizi araştırmacılar tarafından gerçekleştirmiş ve ardından güvenirliliğin sağlanması amacıyla Miles ve Huberman (1994) formülü (Güvenirlilik=Görüş birliği/Görüş birliği + Görüş ayrılığı x 100) formülü uygulanmıştır. Buna göre içerik analizi için güvenirlilik katsayısı %93,18'dir. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir. Analiz sonucuna göre güvenilirliğin yüksek olduğu söylenebilir (Miles & Huberman, 1994).

Tema, alt tema, kodlar, katılımcılar, frekans ve örnek ifadeleri içeren tablolara bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Etik Kurulundan 27.04.2022 tarihinde, 2022-3 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmanın temel amacı doğrultusunda, okul yönetici ve öğretmenlerinin gözünden Covid-19 salgın sürecinin; (1)okul yönetim süreçlerini nasıl etkilediği, (2) bir önceki yıl okula devam edemeyen çocukların; okula uyum süreci, gelişimsel özellikleri ve oyun tercihlerinde önceki yıllara göre farklılıklar neler olduğu, (3) öğretmen ve yöneticilere mesleki zorlukları ve kazanımları neler olduğu, olmak üzere 3 başlıkta sorulara yanıt aranmıştır. Temalar da bu çerçevede belirlenmiştir. Elde edilen bulguların, okuyucu tarafından daha anlaşılır olması için, Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımaları, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre ayrı ayrı düzenlenerek tablolar halinde sunulmuştur. Sıralamada önce yönetici görüşleri; Tablo 2 ile Tablo 5 arası yer alırken, sonrasında öğretmen görüşlerine, Tablo 6 ile Tablo 9 arasında yer verilmiştir.

Tablo 2.

Okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Temalar	Alt Temalar
Tema1 Okulda yönetsel süreçler	Okullara gönderilen talimatlar Acil durum yönetimi Tüm alanlarda sayı seyreltme Hijyen tedbirlerini artırma
Tema2 Çocuklarda gözlemlenen farklılıklar	Okula uyumları Gelişimsel özelliklerin desteklenme ihtiyacı Yönerge alma Duygular
Tema3 Covid-19 sürecinde yöneticilik	Covid-19'a bağlı zorluklar Teknoloji kullanma becerileri

Tablo 2'de okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular baktığımızda, okulda yönetsel süreçler, çocuklarda gözlemlenen farklılıklar, teknolojiyi kullanma ile ilgili görüşler şeklinde 3 tema kapsamında kategorize edilmiştir.

Bu tabloda yer alan her bir tema anlaşılabilirliği artırmak için ayrı tablolar halinde "Alt Tema", "Kodlar", "Katılımcılar", "Örnek İfade" başlıkları ile ayrıntılı bir şekilde aşağıdaki tablolarda sırayla verilmiştir.

Tablo 3’de; Tablo 2. ‘de yer alan Tema 1’in detayları örnek ifadelerle sunulmuştur

Tablo 3.

Okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular(Tema1)

Tema1	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Okulda yönetsel süreçler	Okullara gönderilen talimatlar	-Tereddüt -İnisiyatif	BY, CY, DY, IY, JY	5	(DY)...birkaç Covid vakası çıktığında sınıfın karantinaya alınıp alınmaması gerektiği konusunda tereddüt-lerimiz oldu...
	Acil durum yönetimi	-Olağanüstü olay - Plan	BY, CY,	2	(BY)...her ülkenin eğitim politikasının içerisinde böyle olağanüstü olaylara karşı bir planın olması gerektiğini düşündüm...
	Okuldaki tüm alanlarda kişi sayısını azaltma	-Azaltma, -Düşük sınıf mevcudu -Küçük gruplar	AY, BY, CY, EY, IY, JY	6	(IY)...sınıf mevcutlarını düşük tutmaya çalıştık normal kapasitemiz 200 olmasına rağmen biz 180 civarı bir öğrencide sınırlandırdık.
	Hijyen tedbirlerini arttırma	-Maske -Mesafe -Hijyen -İlaçlama	AY, BY, DY, EY, FY, IY, JY	7	(AY)...çocukların olmadığı zaman bütün okulun ilaçlanmasıyla ilgili takiplerimizi yaptık.

Tablo 3.’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgularda Tema1, Okulda yönetsel süreçler olarak kategorize edilmiş, okullara gönderilen talimatlar ve acil durum yönetimi, okuldaki tüm alanlarda kişi sayısını azaltma, hijyen tedbirlerini arttırma alt temalarında kategorize edilmiştir. Tablonun okuyucuya daha anlaşılır olması için, “Katılımcı ifadelerinden örnekler” başlığında, alt temalara uygun birer ifade örneğine yer verilmiş, katılımcıların diğer ifadeleri kodlarıyla birlikte tablonun altında liste halinde sunulmuştur.

Çalışmaya katılan 5 yönetici okullara gönderilen talimatlarda bir netlik olmadığını duruma göre yorum yaparak karar vermek durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun okul yöneticilerini inisiyatif almaya yönlendirdiğini ve süreci yönetmede zorluk yaşamalarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

(IY) ... ”vaka çıktığında ne yapılacak ne edilecek onlar çok net değildi...okul öncesi eğitim kısmı unutuldu ilkokulda ne olacağı belli iken ana okulda... Biz biraz yorumlayıp... Orada öyleyse biz böyle yapacağız, böyle olması gerekir gibi o kısmında yorum yaptık”.

(JY) ... ” bir taraftan üst yönetim kararları var farklı farklı şeyler değişiyor... Herkesi yönetmek herkesi idare etmek okul müdürüne kalıyor”

1 yönetici ise eğitim politikalarının içinde acil yönetim planının olmasının önemini salgın sürecinde daha iyi anladığını şu şekilde ifade etmiştir:

(BY) ... ”her ülkenin eğitim politikasının içerisinde böyle olağanüstü olaylara karşı bir planın olması gerektiğini düşündüm. Bizim hiç böyle afete hazırlıkla ilgili bir planımız yok kesinlikle olması gerekiyor, çünkü biz de hep böyle yolda öğrendik.”

6 yönetici sınıfta öğrenci sayılarını seyreltmek için kontenjan sınırlaması yaptığını belirtmiştir. Ayrıca okulda yapılan etkinliklerin küçük gruplar halinde düzenlendiğini, veli etkinliklerinin seyreltilerek yapıldığını, çocukların yemekhaneye küçük gruplar halinde gittiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda örnek ifadeler yer verilmiştir:

(CY) “...oryantasyon sürecinde... Bu sene yine velilerle aldık ama velileri günlere saatlere böldük. 3 veli 3 çocuk gibi çok seyrelterek aldık.”

(EY) ”Önceki yıllarda sınıflarımız 25 kişiyken Covid döneminde 15, bu sene de 20 öğrenciyi geçmedik.”

(FY) “7 sınıf var günde 3 kere mutfak hazırlığı yapıldı.”

(IY) “Okulda kalabalık ortam yaratacak durumlardan kaçınmaya çalıştık gösteriler gibi. Veli toplantılarında uzaktan yaptık velilerle yüz yüze getirmemeye çalıştık... gruplara bölünerek yüz yüze görüşme yapıldı...”

7 yönetici, hijyenle ilgili tedbirlerinin arttırıldığını ve önceki senelere göre farklı önlemler alındığını belirtmişlerdir. Bunlarla ilgili örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

(AY) “Mutfak personelinin hijyen sertifikaları konusunda önlemlerimizi aldık”.

(IY) “Temizliği zor olan oyuncakları kaldırdık pelüş oyuncaklar gibi”

(GY) “Okul içerisinde, bütün personeller; servisten, kantinde çalışanlara kadar herkesin aşu olması bir zorunluluktur. Bu da işimizi kolaylaştırdı.”

(JY) “Çocuklara öğretmenlerimiz ilk başlayacağımız zaman okula gelip neler yapması gerektiğine ilişkin bir you tube videosu çektiler ve bunu kanala koyduk. Okulumuzun sosyal medya hesaplarında paylaştık. Gelecek, ellerini hijyen noktasında temizleyecek, gerekirse maskesini değiştirecek. Bize meslek liselerinden üretilen maskeler de geldi belirli dönemlerde, çocuk ve yetişkin maskesi olmak üzere.”

Tablo 4.’de; Tablo. 2. ‘de yer alan Tema 2’nin alt temaları, örnek ifadelerle yer almaktadır.

Tablo 4.

Okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular(Tema3)

Tema 2	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Çocuklarda gözlemlenen farklılıklar	-Okula uyumları	-Uyum süreci	CY, DY, EY, FY, GY, HY, IY	7	(IY)..Çok daha uzun sürdü uyum süreci.
	-Gelişimsel özelliklerin desteklenme ihtiyacı	-Dil gelişimi -Motor gelişim -Sosyal-duygusal gel. -Özbakım becerileri	EY, HY, JY	3	(EY)... Uzun süre okula gelmeyen çocuklarımızda gelişimsel aksaklıklar tespit ettik.
	-Yönerge alma	-Yönerge tekrarı	AY, JY	2	(JY).. Yönerge verildiğinde bunu birkaç kez tekrar etmek zorunda kalıyorum diyen öğretmenlerimiz oldu.
	-Duygular	-Duyguları anlamada zorluk -Duyguları ifade etmede zorluk	FY, DY	2	(DY)...çocukların duygusal olarak eksikleri vardı. Kimisi böyle çok sakin uyuşuk uyuşmuş. Kimileri de düz duvara tırmanır... Çocuklar çok uçlarda yaşıyorlardı

Tablo 4.’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tema 2’de, “Çocuklarda gözlemlenen farklılıklar” başlığında; okul uyum, gelişimsel özelliklerde desteklenme ihtiyacı, yönerge alma ve duygular alt temalarında ele alınmıştır. Çalışmaya katılan 7 yönetici çocukların okula uyum sürecinin önceki yıllara göre daha uzun sürdüğünü ifade etmişlerdir.

(CY) “Oryantasyon süreci... Korkunç uzadı... Çocuklar çok bireyselleşmiş salgın döneminde, ben biraz ona bağlıyorum. Nerdeyse kasım ayı sonuna kadar oryantasyon sürecini tamamlayamadık. Rehber öğretmenimizde çok zorlandı. Bu sene çok zorlandık bu sene çok farklıydı.”

Çocuklarda gözlemlenen farklılıklar temasında diğer bir bulgu da 3 yöneticinin ifade ettikleri çocukların gelişimsel olarak desteklenme ihtiyacının önceki yıllara nazaran daha fazla olmasıdır.

(HY) “Özellikle dil gelişim alanında çok desteğe ihtiyaçları var...sosyal duygusal alanda aynı. Kalabalık içinde çok zorlandı çocuklar paylaşma... Sosyal duygusal olan her alanında ayrıca kaba motor gelişim, özbakımda da kısaca bütün alanlarda birbirini etkiledi.”

Tablo 5.’de, Tablo. 2. ‘de yer alan Tema 3’ün alt temaları, örnek ifadelerle sunulmaktadır.

Tablo 5.

Okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular(Tema4)

Tema 3	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Covid-19 sürecinde yöneticilik	Covid-19'a bağlı zorluklar	-Zorluk -Personel, kaygı	BY, EY, FY, GY,	4	(GY) personelimde kaygı ve stres çok yüksekti.
	Teknolojiyi kullanma becerileri	-Teknoloji -Çevrimiçi/online -Zoom,	AY, BY, DY, EY, JY, IY	6	(DY) Müthiş bir öğretmen eğitimi oldu online.

Tablo 5.'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tema 3, "Covid-19 sürecinde yöneticilik" teması; Covid-19'a bağlı zorluklar ve teknoloji kullanma becerileri alt temalarında ele alınmıştır.

Çalışmaya katılan 4 yönetici Covid-19'a bağlı zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunlarla ilgili örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

(BY) *sınıflardaki çocuk sayıları bizi zorladı ki biz standartın çok altında çalıştık çocuk sayısıyla ama onda bile çok zorlandığımız anlar oldu.*

(EY) *Personel çalıştırma konusunda zorlandık. Yemekhanede gruplarımızı azaltmamız sebebiyle, düzen anlamında o bizi biraz zorladı. Giriş çıkışlarda çocukların bir araya gelmemesi için uğraştık.*

(GY) *Öğretmenler yüz yüze eğitimi isteseler bile o kaygı stresle Eylül Ekim aylarından bahsediyorum yüz yüze eğitim yapmak noktasındaki motivasyonları azdı.*

Çalışmaya katılan 6 yönetici dijital teknolojiyi salgın sürecinde öğretim aracı ve iletişim aracı olmak üzere aktif olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunlarla ilgili örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

(EY) *"Zoom üzerinde yapılan eğitimlerle öğretmenlerimiz kazanım sağladılar... Bugün Amerika'dan bir hocamız ve biz üç okul birleştik. Velilerimizle birlikte bir çalışma yapacağız."*

(BY) *"Uzaktan eğitimin ne demek olduğunu anladım ve kendimi uzaktan eğitimle ilgili inanılmaz geliştirdim. Hiç ulaşamayacağım hocalarla yayınlar yaptım velilerin tamamına her hafta uzaktan eğitimle ilgili yayınlar yaparak çocuklarla atölyeler yaparak kendimi daha çok geliştirdim ben artık teknolojiye çok uzak birisi değilim."*

(DY) *"Hayatımızda uzaktan online toplantılar girdi."*

(IY) *"Veli toplantılarını uzaktan(online) yaptık."*

(JY) *"...öğretmenler hepsi birer deney videosu çekicez, 10 tane deney videosu sunuyoruz."*

Tablo 6'da Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin okul öncesi öğretmenlerin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular tema ve alt temalar olarak verilmiştir.

Tablo 6.

Okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Temalar	Alt Temalar
Tema1	Okulda yönetsel süreçler
	Okullara gönderilen talimatlar Personel sayısında değişiklik Yemekhaneyi kullanma Mesafeye ilişkin kurallar(veli ve çocuk) Maske, mesafe, temizlik kuralları
Tema2	Çocuklarda gözlemlenen farklılıklar
	Okula uyum Gelişimsel Becerilerde desteklenme ihtiyacı Davranış yönetimi Oyuna ilişkin görüşler Covid-19 virüsüne yakalanmamak için uyulması gereken kurallar Duygular
Tema3	Covid-19 sürecinde öğretmenlik
	Covid-19'a bağlı zorluklar Teknoloji kullanma becerileri

Tablo 6’da okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular; okulda yönetsel süreçler, anne-babalar ile ilgili görüşler, çocuklara ilişkin görüşler, Covid-19 sürecinde öğretmenlik, olarak 4 tema kapsamında kategorize edilmiştir. Bu tabloda yer alan her bir tema anlaşılabilirliği artırmak için ayrı ayrı tablolar halinde “Alt Tema”, “Kodlar”, “Katılımcılar”, “Örnek İfade” başlıkları ile ayrıntılı bir şekilde aşağıda sırayla verilmiştir.

Tablo 7.

Okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular (Tema1)

Tema 1	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Okulda yönetsel süreçler	Okullara gönderilen talimatlar	-Talimatların anlaşılmasında- -Net olmayan ifadeler	IÖ3	IÖ3...Yoruma açık bir yazı olabiliyor netlik kazanmıyor bir gün içerisinde değişebiliyor...
	Personel sayısında değişiklik	-Artma -Eksilme	GÖ1	GÖ1...bu sene zaten hijyen olaylarında çok fazla dikkat ettiğimiz için sınıflarda tek bakıcımız vardı bakıcı sayımız 2’ye yükseldi çünkü hijyen noktasında yetişemiyorduk
	Yemekhaneyi kullanma	-Ortak kullanım -Sandalye kullanımı	FÖ1, JÖ2	FÖ1... ama bu sefer herkes tek tek yemekhaneye girdik hiçbir öğretmen ve öğrenci diğer sınıfla aynı anda yemekhanede bulunmuyor
	Mesafeye ilişkin kurallar (veli ve çocuk)	-Uyum haftası - Toplantı - Etkinlik	CÖ1, CÖ2, DÖ2, EÖ1, 0 FÖ1, GÖ1, HÖ1, HÖ2, JÖ1, JÖ2,	GÖ1...velilerin sınıfa girmemesi... Önceden uyum haftasında velileri içeri alıyorduk bununla ilgili etkinlikler yapıyorduk... Çocukları kapıda karşıladık Bahçede konuştuk...
	Oyunlarda değişen kurallar	-Temassız -Malzeme -Oyuncak	AÖ1, BÖ1, DÖ1, FÖ1, GÖ1, HÖ1, IÖ1, IÖ1	GÖ1...oyunlarda özellikle temassız oyunları oynanmasına dikkat ettik.

Tablo 7.’de görüldüğü üzere öğretmen görüşlerine göre; üst yönetimin Okulda yönetsel süreçler Tema 1, okullara gönderilen talimatlar, personel sayısında değişiklik, yemekhaneyi kullanmada değişiklikler, mesafeye ilişkin kurallar (veliler ve çocuklar için), oyunlarda değişen kurallar alt temalarında kategorize edilmiştir.

Katılımcılardan bir öğretmen, okullara gönderilen talimatlarda bir netlik olmadığını duruma göre yorum yaparak karar vermek durumunda kaldığını ifade etmiştir:

IÖ3 “Eğitim-öğretimde aksaklıklarda, hastalıkta bir B planın olmadığı... Bazen öyle bir duruma düşüyoruz ki acaba bu durumda ne yapacaktık doğru mu yapıyoruz gelen yazıyı çok iyi bile anlayamayabiliyoruz. Yoruma açık bir yazı olabiliyor netlik kazanmıyor bir gün içerisinde değişebiliyor yok 10 kişiydi yok 15 kişiydi, çapraz oturtturmaydı...”

Çalışmaya katılan 2 öğretmen yemekhane kullanma düzeninde değişiklik yapıldığını belirtmiştir.

JÖ2 “Yemekhanede bir sandalyede oturuluyorsa yanı boş kalır.”

10 öğretmen Covid-19 tedbirleri kapsamında mesafeye ilişkin kuralları uygulamada aileler ile yapılan etkinlikleri sınırladıklarını ifade etmişlerdir:

CÖ1 “...aile katılımlarına başlayamadık. 1.dönem çünkü velileri alamıyorduk okula...”

DÖ2 “Veliler ilk uyum haftasında içeri alıyorduk normalde. Ama salgından dolayı onları alamadık.”

FÖ1 “Velilerimiz de kesinlikle okulun içine almadık hepsi ana kapıdan çocuklarına getirdi teslim ettiler.”

GÖ1 “İlk başlarda yani temas noktasında velilerin içeri girmemesi konusunda yeni düzenlemeler yapmak zorunda kaldık.”

HÖ1 “Velilerde de yine çocukların giriş ve çıkışlarında temaslarını azaltmak amacıyla tedbirler aldık. Okul içindeki veli görüşmelerini çocukların olmadığı zamanlarda planladık.”

JÖ2 “Okulumuza kesinlikle veli alımı yapılmadı. Sadece çocukları dış kapıdan veliler teslim alıyorlardı.”

10 öğretmen Covid-19 tedbirleri kapsamında mesafeye ilişkin kuralları uygulamada çocuklarla yapılan etkinliklerde ve oyunlarda sınırlandırmaya gittiklerini belirtmişlerdir.

BÖ1 “İlk başladığımızda... Çocuklarla oynadığımız oyunlarda onların bir arada çok fazla kalabalık halde bulunmamasına dikkat ediyorduk oynadığımız oyunlarda mesafeli şekilde bunu sağlamaya dikkat ediyorduk...”

GÖ1 “Oyunlarda özellikle temassız oyunları oynanmasına dikkat ettik.”

İÖ1 “İlk haftalarda çok el ele tutuştığımız, sarıldığımız etkinlikleri çıkarttık zümre kararınla, hatta bir ara çok bağırarak oynanan yüksek sesli şarkı söylenen oyunları da çıkarmamızı istedi Milli Eğitim bizden,.. Tedbir kararlarında...”

Öğretmenler Covid-19 tedbirleri kapsamında mesafeye ilişkin kurallarda çocukların kullanacakları malzemelerin bireysel kullanımına yönelik tedbirler aldıklarını ifade etmişlerdir.

AÖ1 “Çocuğa kendi malzemelerini koyabileceği şeffaf kutular istedik ve her çocuğun bireysel dolabına o kutuları yerleştirmelerini istedik ve böylece kullanılan malzemeleri ayırtırdık ki aynı malzemeye dokunmasınlar diye.”

BÖ1 “Malzemelerini bireysel kullanabilecekleri sistemler ayarlamaya çalıştık. Ayrı kutuları, kalemlikleri oldu ... Ortak şeyler kullandırmamaya çalıştık.”

İÖ1 “Maskelerimiz geldi her sınıfın kolonyaları geldi buharlı temizleyiciler alındı biraz daha rahat ettik.”

Tablo 8.’da, Tablo. 6. ‘de yer alan Tema 2’nin alt temaları, örnek ifadeleriyle sunulmaktadır.

Tablo 8.

Okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular (Tema2)

Tema2	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Çocuklara ilişkin görüşler	Okula Uyum	-Sürenin uzaması -Uyum/oryantasyon -Zorluk	AÖ2,CÖ1, CÖ2, DÖ1,EÖ1, EÖ2, FÖ1, GÖ1, İÖ1, JÖ1	10	İÖ1...Oryantasyon süreci neredeyse 2 ayı buldu.
	Gelişimsel Becerilerde desteklenme ihtiyacı	- beceriler -yavaşlama -geride kalma -problem -sıkıntı -Yönerge almada eksiklik -Dikkati odaklayamama	AÖ1,AÖ2, BÖ1, BÖ2,CÖ1, CÖ2, DÖ1,EÖ2, FÖ1, FÖ2, GÖ1, İÖ1, İÖ2, JÖ1	14	İÖ2...Makas tutma kalem tutma becerileri açısından çizgi çalışmalarında kas gelişimleri daha yavaşlamış, sosyal duygusal anlamda da...
	Davranış yönetimi	Saldırganlık	AÖ2, GÖ1	2	GÖ1...saldırganlık...İlk günlerde çok yaşadım bu sorunları birbirinin yüzünü tırmalıyor.
	Duygular	-Endişe -Korku -Kaygı	DÖ1,FÖ1	2	DÖ1...kaygı durumu çok var bazılarında karnım ağrıyor başım ağrıyor...

Tablo 8 devamı

Tema2	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
	Oyuna ilişkin görüşler	-Oyun kurma -Oyun tercihi -Oyunda Covid-19	AÖ1, AÖ2, BÖ1, BÖ2, CÖ1, CÖ2, EÖ2, FÖ1, FÖ2, GÖ1, HÖ1, İÖ1, İÖ2, JÖ1	14	İÖ1...Kendiliklerinden bir işe başlayamadıkları çok fazla gördük oyun kuramadılar... Bireysel oyunu bu sene daha çok tercih ediyorlar. Oyuncaklara maskeler takılıyor dışarı çıkıyoruz bebeğim hadi maskeni takalım kızlarda çok fazla gözlemliyorum.
	Covid-19 virüsüne yakalanmama için uyulması gereken kurallar	-Maske -Hijyen -Mesafe -Dezenfektan -Sık el yıkama	AÖ1, AÖ2, BÖ1, CÖ1, CÖ2, EÖ1, EÖ2, FÖ1, FÖ2, GÖ1, İÖ3, JÖ1, JÖ2	13	EÖ1... Dezenfektan sistemimiz devreye girdi. Çocuklar ellerini yıkadıktan sonra dezenfektan sırasına giriyorlar. Maskelerini değiştiriyorlar.
	Duygular	-Endişe -Korku -Kaygı	DÖ1,FÖ1	2	DÖ1...kaygı durumu çok var bazılarında karnım ağrıyor başım ağrıyor... Çocuk en ufak bir hatada karnı ağrıyor başı ağrıyor

Tablo 8.'de okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tema3'de, "Çocuklara ile ilgili görüşler" başlığında öğretmenler; okul uyum, gelişimsel becerilerde desteklenme ihtiyacı, davranış yönetimi, oyuna ilişkin görüşler, Covid-19 virüsüne yakalanmamak için uyulması gereken kurallar ve duygular alt temalarında görüşlerini ifade etmişlerdir:

Okula uyum alt temasında 10 öğretmen aşağıda örneği verilen görüşleri ifade etmişlerdir:

CÖ1 "Bu sene daha zor alıştılar ki bunu hep birlikte gözlemledik. Uyum süreçleri uzun sürdü, velilerin de tedirginlikleri uzun sürdü."

FÖ1 "Uyum sürecimiz daha uzun sürdü...Eylül sonunda normalde sürecimizin bitmiş olması gerekirdi. Biz Ekim sonuna kadar Kasım başına kadar hatta ilk ara tatile kadar uyumla ilgili ciddi sorun yaşadık."

GÖ1 "Bu sene çok zorlandılar 3-4 ay sürdüğünü düşündüm uyum sürecinin."

Çocuklara ilişkin görüşler temasında, gelişimsel becerilerde desteklenme ihtiyacı alt temasına ilişkin 14 öğretmenin görüşleri aşağıda verilen örneklerde yer almaktadır:

AÖ1 "Özellikle sosyal, duygusal gelişim alanında çok büyük bir fark vardı. Bunu çok net bir şekilde uyum haftasında bile görebildik."

AÖ2 "Küçük kas gelişiminde olmuştı... Birlikte makas tutma, kalem tutma, her ikisini yanlış tutma, doğru kesememe. Motor becerilerinde de aynı şekilde belki çok fazla park ya da ormanlık alana gidilmemesinden kaynaklı ani hareketler, elini kolunu hareket ettirirken denge problemi yaşama, arkadaşıyla yine bilinçli değil ama ani ve fazla hareketliliğinden kaynaklı kazalar. Algı ve dikkat eksikliği çok çok fazla vardı. 5 Yaş öğrencileri geldiğinde genelde sıfır başlayan öğrenci de dâhil olmak üzere bir yönerge verdiğimizde sık sık tekrarlama bir yönerge ikiye çıktığında zamanında uyamama, bir öncekini unutma, eksik bırakma karmaşasını yaşama, üçe ve dörde daha geç geçme fazla televizyon, ekran bağımlılığının etkisi çok fazla gözüktü."

BÖ1 "Çok dikkatleri çok dağınıktı önceki yıllara göre, özbakım becerilerinde bence çok daha yetersizlerdi...algılarında da böyle bir değişik... sesleniyorsunuz duymuyor, bakmıyor...sürekli bir temasla bunu sağlayabiliyordunuz çocuklara....5 yaş grubuyum...montunu giymeden ayakkabısını bağlamaya kadar o süreçte muhtemelen hep aileleri bu gereksinimlerini karşıladı çocukların bu konuda çok yetersizlerdi."

CÖ1 "Motor becerilerinde, küçük kaslarda geçen senelere göre biraz daha zayıftı."

FÖ1 "En büyük sorun ...öz bakım, sosyal ve duygusalda."

FÖ2 "Sosyal gelişimde gerileme vardı özellikle... Her çocuğun farklı gelişim alanında desteklenmeye ihtiyacı vardı. Çok fazla desteklenmeye ihtiyacı olan çocuk vardı."

IÖ1 “Dikkat süreleri hiç yoktu okula başladıklarında... Etkinliğe başlamada, kalem tutma hiç yoktu makas tutma hiç yoktu. Çapraz şekilde tutuyorlardı... Küçük kas becerileri çok çok geride kalmış çocuklarda. Hatta okulun ilk ayı parka gittiğimizde ilk defa bu kadar çok kaza yaşadık.”

JÖ1 “Yaşam becerileri anlamında da beden temizliği anlamında da ya da sosyal ilişkiler anlamında da önceki senelere göre 5 yaş grubu daha iyi olabilirdi.”

Çocuklara ilişkin görüşler temasında, “oyuna ilişkin görüşler alt teması”nda 14 öğretmen görüşlerini ifade etmiştir. Bu alt temaya ilişkin örnek ifadeler:

AÖ1 “Daha çok bilgisayar oyunlarının karakterlerinin canlandırmasını gördüm.”

AÖ2 “Şiddet içerikli ekranda öğrendikleri oyunu kendi oyunlarına uyarlama... Çocukların telefon ve bilgisayarlarında oynadıkları oyunların arkadaş gruplarında rol dağıtma, o rollerin içerisinde de kendi aralarında oyunları değiştirme ya da müziklerine varana kadar aynı ama geneli özellikle erkek öğrencilerde şiddet içerikli oyunlardı.”

BÖ1 “Bazı zamanlar hastane oyunları görüyorsunuz çocuklarda Yakın zamanda ailesinde Covid geçirmiş çocuklarda işte sen corona olmuşsun.”

IÖ2 “Grup oyunlarını kurmakta zorlanıyorlar... bir çocuğum bebeklerle oynuyordu oyuncaklarla oynuyorken çocuğa maske yaptı... Gerçekten arkadaşları ile oynarken maskeni çıkartma diye tembihliyor. Oyunlarına bu şekilde yansıtıyorlar.”

HÖ1 “Maske...oyun atölyesinde bez parçaları oluyor ağızlarına bağlıyorlar o şekilde oynuyorlar.”

Çocuklara ilişkin görüşler temasında “Covid-19 virüsüne yakalanmamak için uyulması gereken kurallar” alt temasında 12 öğretmen görüşlerini ifade etmiştir. Bu alt temaya ilişkin örnek ifadeler:

FÖ2 “Kahvaltıdan sonra maske değiştirildi evden sınıfa geçince eller yıkandı el yıkama aktivitelerimiz daha da arttı. Etkinliklere geçişlerde sık sık el yıkadık dezenfektan kullandık.”

CÖ1 “Zorlandım bu sene ben sene başında rehberlik servisinden bu takıntılı çocuklar için yardım aldım özellikle el yıkamayı takıntı haline getiren çocuklar için.

Tablo 9.’de, Tablo. 6. ‘da yer alan Tema 3’ün alt temaları, örnek ifadeleriyle sunulmaktadır.

Tablo 9.

Okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular (Tema4)

Tema 4	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	Katılımcı İfadelerinden Örnekler
Covid-19 sürecinde öğretmenlik	Covid-19’a bağlı zorluklar	-Sınıf yönetimi	AÖ1, AÖ2, FÖ1, IÖ1	4	IÖ1...ilk defa sınıf yönetiminde bu kadar sıkıntı yaşadım...
		-Öğretmenlik becerisini sorgulama	CÖ1, GÖ1, IÖ1	3	GÖ1...15-16 yıllık öğretmenim... Uyum sürecinin dâhil edebilecek miyim ben bu çocukları...
		-iletişimde zorlanma	DÖ1, FÖ1, FÖ2, GÖ1, HÖ1, JÖ1	6	FÖ2...mimiklerin ne kadar önemli olduğu, kendimi ifade etmekte ne kadar zorlandığımı fark ettim onları anlamak için daha fazla gözlem yaptım.
		-mimik			
		-Maske kullanmada zorluk	CÖ1, CÖ2, DÖ2, FÖ1, GÖ1, JÖ1	6	GÖ1.. Maske takmak da zorlanıyorlar nefes alamadıklarını söylüyorlardı maskenin bunalttıklarını söylüyorlar.
	Teknoloji kullanma becerileri	-Teknoloji	AÖ1, CÖ1, CÖ2, DÖ1, EÖ2, GÖ1, IÖ1, IÖ2, JÖ1	9	CÖ1...Zoom gibi platformlarda, online toplantılar yaptık. Velilerle online görüştük. Online eğitimler aldık.
		-Online			
		-Uzaktan Eğitim			

Tablo 9.’da okul öncesi öğretmenlerin Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tema3’de, “Covid-19 sürecinde öğretmenlik” başlığında öğretmenler; Covid-19’a bağlı zorluklar ve teknoloji kullanma alt temalarında görüşlerini ifade etmişlerdir:

FÖ1 “Ben sınıf yönetimi konusunda zorlandım ciddi anlamda zorlandım çünkü çocukların dinleme sorunu var yani ne onlar beni dinliyorlar ne ben onları dinleyebiliyorum çünkü hepsi aynı anda

konusuyor asla birisi değerini bir şey söylemesini beklemiyor. ...çocuklar maske takmada zorlandılar ...en çok o aşamada zorluk yaşadık maske hep burundan aşağı iniyor çocuk nefes almak istiyor ve biz kalabalık bir sınıfta sınıfımız büyük birbirimizi duymuyoruz ağzımızı da görmediğimiz için asla anlaşılmadık.”

GÖ1 “Bir öğretmenin 5 saat maske takarak ders anlatması çok zor... çocuklar sizi anlamıyor bazı kelimelerinizi anlamıyor.”

HÖ1 “Çalışmada maskeden kaynaklı çocuklarla iletişim kopuklukları yaşadım. Sesimi duyuramamak gibi.”

Tema 4’de teknoloji kullanma becerileri alt temasında 9 öğretmen görüşlerini ifade etmiştir. Örnek ifadeler:

DÖ1 “Teknoloji anlamında kazanım oldu. Hayatımıza zoomu soktu. Eabayı daha etkin kullanmaya başladım.”

GÖ1 “Dijital ortamda zoom kullanmayı Online ortamda da çocuklara neler öğretebileceğimiz de öğretilebilir anlamında da kendimizi geliştirdik online ortamda... kendimizi geliştirip yeni oyunlar üretmeye başladık yani online ortamda çocuklara mesela ne öğretilebilir neler yapılabilir interneti daha fazla kullanmaya başladık...Web2 araçlarından daha fazla yararlanmaya başladık.”

İÖ1 “Genelde online platformda kendimizi geliştirmek zorunda kaldık, Web2 araçların da daha fazla şey öğrenmek zorunda kaldık”

İÖ2 “Teknoloji kullanmayı daha iyi öğrendik ekran başına çocukları nasıl yönetebileceğimizi... teknolojik oyunları da çok iyi öğrendik...”

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları incelendiğinde, okul yönetici ve öğretmenlerinin gözünden Covid-19 salgının etkilerinin okul ve sınıf ortamına yansımaları, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre 3 tema çerçevesinde ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir. Bundan dolayı, araştırmanın bu bölümünde her bir tema sırayla yönetici ve öğretmen görüşlerine göre tartışılacaktır.

Araştırmanın verilerinin analizi sonucunda ortaya konan bulgulardan ilki üst yönetim tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına gönderilen salgına yönelik talimatlarda bir netlik olmamasıdır. Elde edilen bu sonuca ilişkin, Kara ve Bozkurt’da (2021) araştırmalarında, okul yöneticilerinin; Covid-19 salgını sürecinde karar verme ve planlamaya ilişkin çoğunlukla kararların açık ve net olmaması ile kararların geç alınması sorunlarıyla karşılaştıklarını ve bu süreçte kararların merkezden (Millî Eğitim Bakanlığı) alınması nedeniyle birçok sorunla karşılaştığını ifade etmektedirler. Bu araştırmanın bulgularında belirtildiği gibi salgınla ilgili yaşanan sorunlara göre yöneticiler, talimatları yorumlayarak karar vermeleri gerekmiştir. Bu durum okul yöneticilerini inisiyatif almaya yönlendirmiş ve süreci yönetmede zorluk yaşamalarına neden olmuştur. Constantia ve arkadaşları da (2023) araştırmalarında okul müdürlerinin karantina ve uzaktan eğitim nedeniyle ortaya çıkan sorunlar arasında bürokratik işlerin artmasının da zaten bunaltıcı ortamı daha da kötüleştirdiği ve zaman yönetimini olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır. Bir diğer zorluğun ders esnasında ortaya çıkan ve çözülmesi zor olan teknik problemler olduğunu, bunun nedeninin öğretmenlerin uzaktan öğrenmeyi gerçekleştirmek için kullanılan elektronik platforma aşına olmaması olarak belirtmişlerdir. Covid-19 salgını gibi kriz yönetimi sorunlarının yanı sıra uzaktan eğitim teknolojisinin kullanımı ile ilgili konularda eğitim almaları gerektiğine yönelik benzer tespitlerde bulunmuşlardır. Eğitim politikalarının içinde salgın koşullarına yönelik bir acil yönetim planı olması önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir araştırmada benzer bir sonuç, okul yöneticilerinin bu süreçten en çok kriz yönetimi becerilerinin geliştirilmesi, okullarda hijyene daha fazla önem verilmesi, merkezi kararlarda yerel aktörlerin görüşlerinin alınması ve eğitim sürecine ilişkin alternatif uygulamaların tasarlanması yönünde dersler çıkardıkları yönündedir (Kara & Bozkurt, 2021). Yaşanan bu salgınla anaokullarına yönelik işlevsel bir acil yönetim planı ihtiyacı açıkça görülmektedir. Araştırmanın bu sonucu benzer şekilde Bozkurt (2020) çalışmasının sonuçlarında da “korona virüs salgınının eğitim alanını doğrudan ve dolaylı olarak birçok şekilde etkilediği, eğitimde sürekliliği her koşulda sağlamak için köklü reformlara ve stratejik planlamaya ihtiyaç olduğu” yönündeki tespitiyle örtüşmektedir (Dilekçi, 2021).

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinin salgın tedbirleri kapsamındaki yönetsel süreçleri incelendiğinde; kontenjanların düşürüldüğü, hijyen tedbirlerinin artırıldığı görülmektedir. Kontenjan azaltılmasına ilişkin bulgular incelendiğinde, sınıf kayıtlarında öğrenci sayılarının sınırlandırıldığı, grup halinde yapılan etkinliklerin azaltıldığı, yemekhanenin küçük gruplar halinde kullanıldığı, okul giriş ve çıkışlarında çocuk sayısını azaltmaya yönelik tedbirler alındığı ve velilerle yapılan etkinliklerin sınırlandırıldığı (kişi sayısı ve etkinlik adedi olarak) belirlenmiştir. Bu

tedbirlerin alınması okul öncesi eğitim kurumları yöneticilerinin iyi bir planlama yapmalarını gerektirmektedir. Hijyen tedbirlerinin artırılmasına ilişkin bulgular incelendiğinde ise maske, mesafe, hijyen konusuna öncelik verildiği, personele hijyen sertifika eğitimlerinin sağlandığı, yemekhane, sınıf ve oyuncak temizliğine ilişkin ekstra önlemler alındığı görülmektedir. Öğrenci sayılarının azaltılmasına karşın destek personel sayısının azaltılmaması hatta sayının artırılması personel maliyetlerinin de artışına neden olmuştur. Bu durumun bazen okul yöneticilerinin mali kaynak oluşturmada güçlükler yaşamalarına sebebiyet verdiği görülmektedir. Kavrayıcı ve Kesim’de (2021) araştırmalarında, okulların bünyelerindeki olanakların kısıtlılığının ödenek eksikliği, temizlik personeli yetersizliği şeklinde öne çıktığını ve salgın sürecinde okul yönetimini zorlaştırdığını belirtmektedirler. Farewell ve arkadaşları da (2023) çalışmalarında Covid-19 nedeniyle erken çocukluk eğitimi kurumlarında, yöneticilerin genellikle personel eksikliği ve personel maliyetlerindeki artışlar gibi ek taleplerle karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedir.

Araştırmanın başka bir bulgusu ise –okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri görüşlerine göre- okuldaki personelin salgından dolayı yüksek kaygı ve strese sahip olmalarıdır. Bu durum sonucunda okul yöneticileri artı bir sorumluluk üstlenerek, öğretmenlerin motivasyonlarını yükseltmede ve duyu durumlarını düzenlemede destek sağlamak için daha fazla çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Covid-19’un salgının ekonomik ve sosyal etkilerinin yanı sıra bazı psikolojik etkilere de yol açma potansiyeline sahip olduğu yadsınmaz bir gerçektir (Cicek vd., 2021).

Araştırmanın diğer bir bulgusu ise salgın sürecinde yaşanan birtakım zorlukların yansira, salgının hem okul yöneticilerine hem de öğretmenlere dijital teknoloji kullanıma yönelik sağladığı çeşitli kazanımlardır. Yüz yüze yapılamayan görüşme, toplantı ve eğitimler çeşitli çevrimiçi araçların kullanılması ile mümkün olmuştur. Böylelikle dijital teknoloji yaygın olarak kullanılırken birçok web aracı ile ilgili bilgi ve deneyim sağlandığı söylenebilir. Bu tecrübe sayesinde öğretmenler sınıf içi etkinliklerde de teknolojik araçları daha etkin ve verimli bir şekilde kullandıklarını ifade etmektedirler. Bu bulgu Alabdulkarim ve arkadaşlarının (2022) araştırmalarında elde ettiği; Covid-19 okullarının kapanması sırasında, çevrimiçi modda yeni öğrenme ortamları ortaya çıkması çocukların öğrenimini desteklemek için sınırlı fırsatlar sağlanması bulgusuyla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde Waters-Davies ve arkadaşları (2022) tarafından yürütülen ortak bir araştırmada da, salgının eğitime dâhil olan herkes için bir öğrenme dönemi olduğu bulgusuna yer verilmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre hem okul yöneticileri hem de öğretmenlerin büyük bir bölümü, Covid-19 salgını nedeniyle çocukların 2020-2021 eğitim döneminde okula devam edemediğinden, 2021-2022 okula uyum süreçlerinin olumsuz yönde etkilendiğini ifade etmiştir. Bu bulgu, Gülay Ogelman ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları araştırma sonucunda elde ettikleri “öğretmenlerin okula uyum sürecinin çocukların olumsuz yönde etkilenebileceğini öngördükleri” bulguyla da örtüşmektedir. Öğretmenlerin bu durumu öngörmeleri ve bu konuya yönelik aldıkları önlemlere rağmen uyum sürecinde yaşadıkları zorlukların (Bailey ve ark.,2021) benzerlik gösterdiği ve bazı başlıklar altında kümelenildiği görülmektedir. Bu başlıklar; çocukların okula uyum sürelerinin uzaması, sınıf içi iletişimde zorluk, yönerge almada zorluk, çocukların dikkat sürelerinin çok kısa olması (Durulan ve Angın,2023; Aydın Çolak ve ark., 2023), özellikle ince ve kaba motor becerilerin yeterince gelişmemiş olması (Döğer ve Kılınç, 2021; Konca ve Çakır, 2021), sosyal ve duygusal becerilerin desteklenme ihtiyacı (Duran ve Ömeroğlu, 2022; Westrupp ve ark., 2023), öz bakım becerilerinde yaşının özelliğini göstermeme, grup oyunu kurmada daha fazla desteğe ihtiyaç duyma (Yalçınkaya ve Gökmen, 2022), olarak araştırma bulgularına göre sıralanabilir. Bu bulgular ışığında okula devam edemedikleri süre boyunca çocukların gelişimsel becerilerinin (Bao ve ark.,2020) evde yeteri kadar desteklenemediği sonucu çıkartılabilir.

Bu araştırmanın bulguları ışığında, çocukların okula uyum süreleri her çocuk için farklılık göstermekle birlikte daha önceki senelerle kıyaslandığında bazı sınıflarda oldukça uzun sürdüğü görülmektedir. Bapoğlu Dümenci ve Demir’in (2022) araştırmasına göre, “Covid-19 salgını sürecindeki yeni kurallara uyum sağlama konusunda okul öncesi eğitimine devam eden çocukların salgın kuralları sebebiyle sosyal yaşamlarında değişiklikler meydana geldiği ve uyum süreçlerinin bu bağlamda etkilendiği” belirtilmektedir.

Bu araştırmaya göre sınıf içi iletişimde yaşanan zorlukların nedenlerinden birinin öğretmen ve öğrencilerin maske kullanmasından kaynaklandığı söylenebilir. Sınıfta maske kullanan öğretmenler çocuklarla göz kontağı kurmada zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenin yüz ifadesini ve mimiklerini göremedikleri için, çocukların yönergeleri anlamada güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Yüksel ve Albaş’ın (2023) çalışmasında da benzer bir bulguya rastlanmaktadır. Buna göre, maske nedeniyle çocukların öğretmenlerinin mimiklerini göremediği bu durumun öğretmen ve çocuklar arasında iletişim sorunlarına yol açtığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenler maskeden dolayı seslerini çocuklara duyurmada zorluk yaşamışlardır. Aynı şekilde çocukların maske takıyor olması, çocukların sözel ifadelerini anlamada, öğretmenlerin çocukları net olarak duyamadıklarından iletişimde kopukluk yaşamalarına sebebiyet vermiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin Covid-19 salgının etkilerinin sınıf ortamına yansımalarına ilişkin görüşlerinde diğer bir bulgu da maske, temizlik, mesafe kuralları ile ilgili alınan tedbirler ve yapılan uygulamalara çocukların kolaylıkla uyum sağlamasıdır. Elde edilen bu bulgu, Yüksek Usta ve Gökcan'ın (2020) araştırmalarının sonucunda belirttikleri "çocukların hemen hepsi virüsten korunmak için almaları gereken tedbirlere hâkimdirler" tespitleriyle örtüşmektedir.

Araştırmanın önemli diğer bir bulgusu hijyen tedbirleri kapsamında öğretmenlerin uygulamak durumunda oldukları kuralların çocukların oyunlarına yansımalarıdır. Bu bağlamda, öğretmenler el ele tutuşularak oynanan oyunlara, sarımalı temas gerektiren oyunlara, yüksek sesle şarkı söylenerek oynanan oyunlara hijyen tedbirleri kapsamında yer vermediklerini belirtmişlerdir. Özellikle temas gerektirmeyen oyunları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun etkinlik ve oyun çeşitliliğine sınırlama getirdiği görülmektedir. Kriz ve afet durumlarında, küçük çocuklar için oyun fırsatları çok önemlidir. Oyun, küçük çocukların olumsuz durumlarla başa çıkmalarına yardımcı olur. Duygularını yönetmede; stres, kaygı, travma ile başa çıkmalarında ve dayanıklılık geliştirmelerinde etkilidir. Shin (2023) çocuğun hakkı olan oyunun salgından önce bile çoğu zaman göz ardı edilen bir hak olduğunu ve Covid-19 sırasında bir "öğrenme kaybı tuzağına" düşüldüğü için ciddi şekilde tehdit edildiğini ifade etmektedir.

Araştırmanın bulguları ışığında Covid-19 salgınının eğitim ortamları üzerine etkilerinin olduğu görülmektedir. Eğitim politikalarının içinde salgın koşullarına yönelik bir acil yönetim planı olması önemli bir gerekliliktir. Yaşanılan tecrübelerden yararlanılarak okul öncesi eğitimine özgü gereklilikleri sağlayan bir acil durum planının işlevsel olarak eğitim politikalarının içinde yer alması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alabdulkarim, S.O., Khomais, S., Yassin Hussain, I., & Gahwaji, N. (2022) Preschool Children's Drawings: A Reflection on Children's Needs within the Learning Environment Post Covid-19Salgınc School Closure, *Journal of Research in Childhood Education*, 36:2, 203-218, DOI: 10.1080/02568543.2021.192188
- Akkaş Baysal, E., Ocak, G. & Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını Sürecinde Okul Öncesi Çocuklarının Eba Ve Diğer Uzaktan Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214. DOI: 10.47615/issej.835211
- Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Aral, N. , Aysu, B. & Kadan, G. (2020). Covid-19 sürecinde çocuklar: gelişimsel ihtiyaçlar ve öneriler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (2), 360-379. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/57906/751754>
- Arnott, L., & Teichert, L. (2023). Family learning and working in lockdown: Navigating crippling fear and euphoric joy to support children's literacy. *Journal of Early Childhood Literacy*, 23(1), 35–72. <https://doi.org/10.1177/14687984221122850>
- Aydın-Çolak, E., Kırbıyık, N. ve Kesten, A. (2023). Pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sonrası okula dönüş sürecinin sınıf öğretmenlerine ve ilkokul öğrencilerine yansımaları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1908-1928. (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Bapoğlu Dümenci, S., & Demir, E. (2022). COVID-19 pandemi sürecinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların pandemiye ilişkin algılarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 9(2), 264-280
- Bağrıacık Yılmaz, A. ve Özcan, S. (2022). Can simidi mi kâbus mu? Ebeveynler acil uzaktan eğitim hakkında ne düşünüyor? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 8(2), 100-123. <https://doi.org/10.51948/auad.1108693>
- Bailey, D. H., Duncan, G. J., Murnane, R. J., & Au Yeung, N. (2021) Achievement gaps in the wake of Covid-19. *Educational Researcher* 50(5): 266–275.
- Bao, X.; Qu, H.; Zhang, R.; Hogan, T.P.(2020). Modeling Reading Ability Gain in Kindergarten Children during Covid-19 School Closures. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 17, 6371. <https://doi.org/10.3390/ijerph17176371>
- Bayzan, Ş. (2023). Parent opinions on distance education practices in the emergency remote education period in Turkey. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 6(2), 273-294.

- Bozkurt, A. (2020). *Koronavirüs (Covid-19) salgın süreci ve salgın sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması*. *AUAd*, 6(3), 112-142.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara
- Cicek, I., Tanhan, A., & Bulus, M. (2021). Psychological inflexibility predicts depression and anxiety during Covid-19 Salgını. *i-Manager's Journal on Educational Psychology*, 15(1), 11.
- Constantia, C., Christos, P., Glykeria, R., Anastasia, A.-R., & Aikaterini, V. (2023). The Impact of Covid-19 on the Educational Process: The Role of the School Principal. *Journal of Education*, 203(3), 566–573. <https://doi.org/10.1177/00220574211032588>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd edition). SAGE Publication.
- Creswell, J.W.(2014). *Research design : qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*.(4th ed). Sage Publications,Inc.
- ERG (2020). Eğitim izleme raporu 2019-2020. Eylül 2020, <https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2020-egitim-ortamlari/> (Erişim Tarihi: 15/04/2022)
- Döğner, S. S. & Kılınç, F. E. (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların Covid-19 pandemisinde ev karantinası yaşamları. *Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-14.
- Dilekçi, U. (2021). School Administration During the Covid-19 Pandemic: Challenges to Turkish School Administrators. *i-manager's Journal on Educational Psychology*, 15(1), 25-42. <https://doi.org/10.26634/jpsy.15.1.17920> (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Duran A, Ömeroğlu E (2022) How parents spent time at home with their preschool-aged children during the Covid-19 pandemic of 2020. *Journal of Early Childhood Research* 20(1): 13–26.
- Durulan, D., Angın, D. (2023). Akıl ve zekâ oyunlarının okul öncesi dönem çocukların dikkat ve görsel algı düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 333-357. (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Farewell, C. V., Quinlan, J., Gonzales, L., & Puma, J. (2023). Changes in demands and resources faced by the early childhood education workforce due to Covid-19. *Journal of Early Childhood Research*, 21(1), 63–75. <https://doi.org/10.1177/1476718X221136463>
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N. ve Cook, P. (2020). Covid-19 and remote learning: Experiences of parents with children during the pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45-65. doi:10.29333/ajqr/8471
- Gülay Ogelman, H., Güngör ve H., Göktaş (2021). Covid-19 ve yeni dönemdeki okula uyum süreci: Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education - volume 10, issue 1 S*
- Kara, M. & Bozkurt, B. (2021). Covid-19 salgını sürecinde okul yöneticiliği: Karşılaşılan sorunlar ve çıkarılan dersler. *TEBD*, 19(2), 1076-1103. <https://doi.org/10.37217/tebd.969888>
- Karip, E., Çelikdemir, K. (2020). Okulları Yeniden Açmak: Ne Zaman, Kim İçin ve Nasıl? <https://tedmem.org/kategori/Covid-19>
- Kavrayıcı,C., & Kesim, E. (2021). School management during the Covid-19 salgını: A qualitative study. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 27(1), 1005-1060. doi: 10.14527/kuey.2021.004
- Konca, A. S. & Çakır, T. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile okul öncesi eğitimden ilkökula geçiş hakkında veli görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545.(Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Kaya, A.ve Dilekçi, Ü. (2021). Covid-19 Salgını Sürecindeki Acil Uzaktan Eğitime İlişkin Ebeveynlerin Algıları: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1621-1636.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nkomo, S. A., Magxala, X. P., & Lebopa, N. (2023). Early literacy experiences of two children during Covid-19 lockdown in South Africa: A semi- ethnographic study. *Journal of Early Childhood Literacy*, 23(1), 141–174. <https://doi.org/10.1177/14687984231154351>
- Oğuz Atıcı, V, Kurtay, A., Demirel, H. & Koyuncu, M. (2023). “Pandemi Sürecinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyunlarına Etkisi”, *International Academic Social Resources Journal*, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:49; pp:2671-2677. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOU> (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul Epsilon.
- Özoruç, N. ve Dikici Sığrtmaç, A. (2023). Okul öncesi eğitim alan çocukların, öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüş ve deneyimleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi*

- Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 23-50, <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1103461> (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Patton, M.Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods. Integrating theory and practice*. Sage Publications.
- Pombo, A., Luz, C., Rodrigues, L. P., de Sá, C. dos S. C., Siegle, C. B. H., Tortella, P., Fumagalli, G., & Cordovil, R. (2023). Children's Physical Activity During the Covid-19 Lockdown: A Cross Cultural Comparison Between Portugal, Brazil and Italy. *Perceptual and Motor Skills*, 130(2), 680–699. <https://doi.org/10.1177/00315125231152662>
- Reimers, F.M.(2022). Primary and Secondary Education During Covid-19 Disruptions to Educational Opportunity During a Salgın Learning from a Salgın.(Ed: Reimers, F.M) *The Impact of COVID-19on Education Around the World* . Springer International Publishing, DOI: 10.1007/978-3-030-81500-4
- Shin, M. (2023). Confronting childism and prioritizing a holistic approach during the Covid-19 crisis. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 24(2), 226–231. <https://doi.org/10.1177/14639491221076157>
- UNESCO (2020, May 13). Reopening schools: When, where and how? <https://en.unesco.org/news/reopening-schools-when-where-and-how> (Erişim Tarihi: 18/04/2022)
- Ünal, F. (2022). Covid 19 Salgını Sonrasında Öğrencilerin Okula Uyumlarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(13), 363-375. <https://doi.org/10.57135/jier.1103813> (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). Covid-19salgınının sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25, Özel Sayı 1, 142-153.
- Viner, R. M., Russell, S. J., Croker, H., Packer, J., Ward, J., Stansfield, C., Booy, R. (2020). School closure and management practices during coronavirus outbreaks including Covid-19: a rapid systematic review. *The Lancet Child & Adolescent Health*. doi:10.1016/s2352-4642(20)30095-x
- Yalçınkaya, G. & Gökmen, Ö. (2022). COVID-19 pandemi döneminin okul öncesi çağı çocuklarının oyun oynama eğilimlerine etkisinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 95-107. (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. b.). Seçkin yayıncılık
- Yoshikawa, H., Wuermli, A. J., Britto, P. R., Dreyer, B., Leckman, J. F., Lye, S. J & Stein, A. (2020). Effects of the global Covid-19salgın on early childhood development: short-and long-term risks and mitigating program and policy actions. *The Journal of Pediatrics*. S0022-3476(20)30606-5. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2020.05.020>
- Yüksek Usta, S., Gökcan, H.N. (2020). Çocukların ve annelerinin gözünden Covid-19. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 187-206.
- Yüksel, H., Albaş, İ. (2023). COVID-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi (3-6 Yaş) Çocukların Yaşadıkları Sorunlar: İzmir Örneği. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 58, ss. 3056-3085 (Erişim Tarihi: 22/04/2024)
- Waters-Davies J, Davies P, Underwood C., (2022). *Exploring the Impact of the Covid-19 Pandemic on Learners in Wales*.
- Westrupp, E.M., Bennett, C., Berkowitz, T Youssef, G. J., Toumbourou, J. W., Tucker, R., Andrews, F.J., Evans, S., Teague, S.J., Karantzas, G.C., Melvin, G. M., Olsson, C., Macdonald, J.A., Greenwood, C. J., Mikocka-Walus,A., Hutchinson, D., Fuller-Tyszkiewicz, M.,Stokes, M.A., Olive,L., Wood, A.G., McGillivray, J.A.,Sciberras, E. (2023). Child, parent, and family mental health and functioning in Australia during Covid-19: comparison to pre-pandemic data. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 32, 317–330 <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01861-z>
- World Health Organization. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on Covid-19—11 March 2020. Geneva, Switzerland: World Health Organization; 2020. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-Covid-19---11-march-2020> (Erişim Tarihi: 15/03/2022)
- WHO. (2020). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 52*. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200312-Covid-19.pdf?sfvrsn=e2bfc9c0_4 (Erişim Tarihi: 15/04/2022)